

відрізняють їх від інших громадських організацій. Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг затверджено три нормативні документи, якими регламентується діяльність СРО на фінансових ринках [1; 2; 3]. При цьому навіть само визначення СРО у документах регулятора відрізняється. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України регламентує питання саморегулювальних організацій понад 10 нормативними документами. А визначення СРО для банківського сектору, який налічує 176 діючих банків, у національному законодавстві взагалі відсутнє.

На фінансовому ринку України саморегулювальні організації почали створюватися у першій половині 90-х років ХХ ст. Сьогодні на фінансовому ринку України існує майже 50 організацій (асоціації, ліги, об'єднання тощо), які могли б претендувати на статус СРО в тому чи іншому сегменті фінансового ринку. Проте офіційний статус СРО на фінансовому ринку України мають лише п'ять організацій, що свідчить про початкову стадію розвитку саморегулювання фінансового ринку (Всеукраїнська асоціація кредитних спілок, Українська асоціація адміністраторів пенсійних фондів, Асоціація «Українські фондові торговці», Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв, Українська Асоціація інвестиційного бізнесу). Разом з тим переваги використання СРО полягають у тому, що вони добре знайомі з певним ринком і максимально наближені до нього. Тому вони можуть оперативно реагувати на ринкові зміни, тоді як реакція державного регулятора, як правило, суттєво запізнюється.

Держава повинна стати ініціатором запровадження повноцінного саморегулювання в Україні. Першочерговим завданням на шляху до цього є вирішення питання збалансування інтересів державних органів і учасників ринку в процесі діяльності СРО. При цьому, не виключаючи обов'язковості державного нагляду і контролю діяльності суб'єктів ринку, навіть на сьогоднішньому етапі розвитку СРО, цим інститутам можуть бути делеговані нормотворча, представницька, інформаційна та освітня функції регуляторів.

Прийняття Закону «Про саморегулювальні організації» є необхідним кроком на шляху інтеграції України в Європу, оскільки в європейських країнах саморегулювання вже давно посіло своє місце на ринку. Важливими перевагами прийняття Закону «Про саморегулювальні організації» в Україні для фінансового ринку є автоматичне створення конкурентного середовища на фінансовому ринку, покращення якості послуг, що надаються та встановлення норм. Проте, незважаючи на переваги законопроекту «Про саморегулювальні організації», існують й загрози, що можуть виникнути в результаті його недоопрацювання: монополізація ринку саморегулюючою організацією, обов'язковість членства в саморегулюючій організації. Не менш важливим недоліком є неможливість передбачити необхідну кількість СРО в тому чи іншому сегменті фінансового ринку, та особливість саморегулюючих організацій в залежності від сегмента. Прийняття проекту Закону «Про саморегулювальні організації» сприятиме створенню та діяльності на фінансовому ринку України саморегулювальних організацій, що в свою чергу забезпечить: зменшення регуляторного впливу держави на суб'єктів фінансового ринку; скорочення державних витрат на регулювання фінансового ринку; забезпечення ефективної взаємодії між суб'єктами, які здійснюють професійну діяльність на фінансовому ринку, та органами державної влади; підвищення рівня захисту та гарантованості прав споживачів фінансових послуг.

Для посилення ролі саморегулювальних організацій на фінансовому ринку необхідно здійснити наступні заходи: розробити та прийняти відповідні законодавчі акти, в яких мають бути закріплені принципи та стандарти діяльності саморегулювальних організацій; визначити процедуру делегування саморегулювальним організаціям повноважень щодо нагляду за добросовісністю конкуренції на фінансових ринках, у тому числі шляхом розробки та впровадження кодексів професійної етики, права на застосування заходів впливу, аж до заборони на здійснення діяльності; заохочувати створення в саморегулювальних організаціях страхових та гарантійних фондів, що мають забезпечувати додатковий захист прав інвесторів та споживачів фінансових послуг.

Література: 1. Положення Про делегування саморегулювальній організації адміністраторів недержавних пенсійних фондів окремих повноважень : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 12.04.2007 р. № 7153 [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0609-07>. 2. Про затвердження Положення про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень одній із всеукраїнських

асоціацій кредитних спілок : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.10.2006 р. № 6280 [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1186-06>. 3. Про затвердження Положення про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень об'єднанню страховиків : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 21.08.2008 р. № 1000 [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1063-08>. 4. Хьюїт М. Саморегулівні організації (СРО) [Текст] / М. Хьюїт // Проект ЄС «Посилення сектору фінансових послуг України». – 2009. – № 7. – С. 10.

*Данчак Л.І.,
асистент кафедри економіки підприємства та інвестицій НУ “Львівська політехніка”,
м. Львів, Україна*

СВІТОВІ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ

Розглядаючи зарубіжний досвід залучення фінансових ресурсів у формування житлового фонду необхідно відмітити збалансованість попиту та пропозицій будівельних компаній. Така збалансованість склалася за рахунок наявності економічних і правових механізмів забезпечення повернення вкладених грошових коштів та оптимальних термінів окупності інвестицій, а також за рахунок доступності збудованих об'єктів. Розгляд досягнень зарубіжних країн у цьому плані може сприяти вирішенню житлових проблем населення та зростанню економіки України шляхом розвитку будівельної і суміжних з нею галузей.

Проводячи аналіз світового досвіду забезпечення населення житлом необхідно зазначити, що на організацію та практичний розвиток системи фінансування формування житлового фонду тієї чи іншої країни значний вплив мають політичні, економічні та правові фактори окремої країни. Тому присутність і розвиненість фінансових механізмів формування житлового фонду, які дають можливість людям, навіть, з невисокими доходами, будувати та купувати житло – це важлива особливість зарубіжних країн у житловій сфері.

У США практикуються різні види іпотечних кредитів, які класифікуються залежно від організації, яка його надає, і страхування. Кредит видається на строк, протягом якого позичальник працює, тобто до пенсії. Особливістю кредитування є те, що всі житлові об'єкти підрозділяються на три категорії: найдешевше, середнє і найдорожче житло. Найдешевше житло кредитує держава, середнє і дороге житло кредитується за допомогою приватних іпотечних інститутів. В Німеччині розвинена система контрактних заощаджень і система іпотечних банків. Іпотечні кредити видають комерційні банки, інші кредитні інститути та небанківські установи. Уряд Німеччини шляхом податкових, законодавчих, фінансових заходів протягом десятиріч намагався розвивати цю систему. Тому склалася традиція називати систему контрактних заощаджень німецькою моделлю іпотеки. Дещо інші моделі контрактних заощаджень існують у Великобританії, де з успіхом функціонує система будівельних товариств. Механізм їх роботи має певні риси німецьких, але для отримання житлової позики не обов'язково бути вкладником будівельного товариства.

Аналізуючи зарубіжний досвід розвитку іпотечного кредитування слід зазначити, що саме іпотечне кредитування було одним з факторів економічного зростання США (“новий курс” Рузвельта), у Німеччині – післявоєнний курс Ерхарда [1 – 4].

Для створення умов для ефективного функціонування фінансового механізму формування житлового фонду в Україні, на наш погляд, потрібно: 1) провести чітке розмежування форм власності на житло, збільшити його фінансово-економічну (особливо, інвестиційну) привабливість; 2) будувати соціальне житло, а будівельним компаніям і муніципалітетам, у свою чергу, необхідні дешеві кредити на тривалі терміни; 3) вирішити проблему власності на земельні ділянки у житловій сфері; 4) сформувати муніципальний ринок землі, вдосконалити землеустрій (індивідуальна власність на землю дозволить отримувати кредити з низькими відсотками); 5) активно діяти державі у сфері створення економіко-правових умов для ефективного функціонування і розвитку фінансового механізму формування житлового фонду.

На основі аналізу досвіду зарубіжних країн щодо залучення фінансових ресурсів у формування житлового фонду відносно України можна зробити такі висновки: а) поширення системи іпотечного кредитування гальмується недостатнім розвитком ринку корпоративних

цінних паперів, відсутністю інвесторів, які готові на низьку прибутковість по іпотечним закладним, слабкий розвиток страхової системи, високі ставки по кредитах у комерційних банків та високі темпи інфляції; б) для застосування масової програми іпотечного кредитування необхідне кардинальне поліпшення фінансово-економічної ситуації у країні, без якого основні механізми іпотечного кредитування не функціонують; в) держава повинна створити необхідні умови для розвитку житлового фонду, а також завершити формування нормативно-правової бази, яка б забезпечила збільшення кількості фінансових ресурсів у формування житлового фонду; г) у вирішенні проблеми залучення фінансових ресурсів в формування житлового фонду потрібно використовувати комплексний підхід, який передбачає застосування як ринкових механізмів, так і методів державного регулювання, використовуючи економічні та правові регулятори; д) в умовах сучасної економіки державне регулювання залучення фінансових ресурсів у формування житлового фонду з урахуванням світових надбань може стати суттєвим напрямком активізації інвестиційних процесів в Україні.

Література: 1. Экономика жилищного хозяйства России / Е.В. Егорова, М.В. Потапова. – М. : ТЕИС, 2002. – 171 с. 2. Левин Ю.А. Выбор стратегии при кредитовании недвижимости (опыт США) / Ю.А. Левин // Экономика строительства. – 2005. – №7. – С.41 – 46. 3. Меркулов В.В. Мировой опыт ипотечного жилищного кредитования и перспективы его использования в России / В.В. Меркулов. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 360 с. 4. Хакимов Р.Р. Формы собственности и экономические отношения в жилищном хозяйстве России и экономически развитых стран / Р.Р. Хакимов // Экономика строительства. – 2005. – №4. – С. 33 –43.

*Дика О.С.,
аспірант ЖДТУ,
м. Житомир, Україна*

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ

В умовах динамічного розвитку ринку небанківських фінансових установ та ломбардів зокрема, виникає необхідність в регламентації їх діяльності з боку держави. Державне регулювання економіки являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, необхідних для функціонування економічного механізму згідно з цілями й пріоритетами державної економічної політики.

“Ефективний розвиток небанківських фінансових інститутів в Україні залежить передусім від належного інституційного та правового забезпечення. На рівні законодавчого забезпечення першочерговими завданнями є завершення процесу формування нормативно-правової бази щодо небанківських фінансових посередників, діяльність яких регулюється нормативними актами Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг; вдосконалення процедури банкрутства; визначення чіткого переліку фінансових установ, які відносяться до небанківських фінансових посередників і діють на ощадно-договірній основі” [1].

“В сфері регулювання та контролю за функціонуванням небанківських фінансових посередників протягом останніх років спостерігаються позитивні зрушення щодо забезпечення прозорості діяльності окремих небанківських фінансових установ та захисту прав споживачів цих послуг. Враховуючи досвід вітчизняної системи банківського нагляду та зарубіжний досвід регулювання і нагляду за небанківськими фінансовими посередниками, внесено пропозиції щодо запровадження системи нормативів для небанківських фінансових посередників, які надають фінансові послуги ощадно-договірного характеру; впровадження у практику нових методик нагляду у сфері регулювання небанківських фінансових посередників, в основу яких покладено не тільки аналіз статистичних даних, але й дослідження ризиків, що виникають у кожній окремій групі; вдосконалення порядку формування резервів на можливі втрати при здійсненні операцій кредитування окремими небанківськими фінансовими установами; вдосконалення системи нагляду та стимулювання розвитку системи раннього попередження можливих фінансових збитків окремих небанківських фінансових установ; поступового підвищення рівня капіталізації у відповідності до зростання показників усього небанківського фінансового сектора і ринку фінансових послуг [1].

Розглянемо систему регулювання ринку фінансових послуг (рис. 1).